

YVETTE S

directora de l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de Ginebra.

directora de la Oficina de Coordinación de Asuntos Humanitarios de Ginebra.

Yvette Stevens, enginyera de Sierra Leone, que fou coordinadora especial sobre Àfrica i els Països Menys Avançats, i ocupà diversos càrrecs a ACNUR, des del seu ingrés el 1980 a les Nacions Unides, acabava d'arribar a l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH) quan es desencadenà el desastre al sud-est asiàtic.

Yvette Stevens, ingeniera sierraleonesa, que fue coordinadora especial sobre África y los Países Menos Adelantados, y ocupó diversos cargos en ACNUR, desde su ingreso en 1980 en Naciones Unidas, acababa de llegar a la Oficina de Coordinación de Asuntos Humanitarios (OCAH) cuando se desencadenó el desastre en el sureste asiático.

TEVENES

OCHA

Cooperant – El 26 de desembre de 2004, a les 8:58 a. m., es produí un terratrèmol de màxima intensitat prop de Sumatra. Quinze minuts després, ones gegants devastaren la costa nord-est i occidental d'Aceh (Indonèsia) i a continuació les de Malàisia, Tailàndia, Birmània, illes Andaman i Nicobar, Sri Lanka, Índia, Maldives, Madagascar, Somàlia, Kenya i Tanzània. És aquesta la major i més complexa operació humanitària de la història? Quines foren les primeres actuacions de la seva agència? I durant els dies i les setmanes següents?

El 26 de diciembre de 2004, a las 8:58 a.m., se produjo un terremoto de máxima intensidad en las proximidades de Sumatra. Quince minutos después, olas gigantes barrieron la costa noreste y occidental de Aceh (Indonesia) y a continuación las de Malasia, Tailandia, Birmania, islas Andamán y Nicobar, Sri Lanka, India, Maldivas, Madagascar, Somalia, Kenia y Tanzania. ¿Estamos ante la mayor y más compleja operación humanitaria de la historia? ¿Cuáles fueron las primeras actuaciones de su agencia? ¿Y en los días y semanas siguientes?

Yvette Stevens – Sí, sens dubte, per a les Nacions Unides ha estat l'operació més considerable de la seva història. Mai no havíem vist una catàstrofe que arrasés tants països a la vegada i amb un nombre tan elevat de morts i damnificats. A més, la magnitud d'aquest desastre ha tingut una dimensió gairebé mundial, amb ciutadans dels cinc continents entre les víctimes. Vertaderament, ha estat una operació sense parí. Com que estem en contacte permanent amb el Servei Geològic dels Estats Units, ens assabentàrem del sisme en aquests mateixos instants. El grau registrat a l'escala de Richter (8.9) ens féu comprendre la gravetat de la situació i immediatament enviàrem cinc equips d'Avaluació i Coordinació de l'OCAH a Indonèsia, Tailàndia, Sri Lanka, Índia i Maldives. Quan rebérem els primers informes, els processàrem i transmetírem la llista amb les necessitats més urgents als països donants.

Un dels problemes més greus al qual ens enfrontàrem durant els primers dies i setmanes fou la falta d'infraestructures (destrossades, malmeses o inexistentes). Per aquest motiu, la distribució de l'ajuda humanitària es va haver de fer en molts de casos per via aèria, per la qual cosa requerírem, als països que en tinguessin, avions de càrrega C-17, capaços d'aterrar en pistes molt curtes, helicòpters, camions, vaixells i també generadors, estacions potabilitzadores d'aigua, maquinària per reconstruir carreteres, etc.

Ja des del primer moment coordinàrem les operacions i la logística de les agències de les Nacions Unides que treballaven sobre el terreny: el Programa Mundial d'Aliments (PMA) i l'Organització Mundial de la Salut (OMS) –en primera línia–, dedicats a la distribució d'aliments i aigua potable, i a la sanitat i la higiene, ACNUR, encarregada d'atendre els afectats allotjats en camps de desplaçats, i Unicef, dedicat a la població infantil. El nostre objectiu, en col·laboració amb els governs dels països afectats i altres organitzacions d'ajuda humanitària, fou tractar de fer arribar a les poblacions afectades els recursos que vertaderament necessitaven a cada moment.

Sí, desde luego, para Naciones Unidas ha sido la operación más considerable de su historia. Nunca habíamos visto una catástrofe que golpeará a tantos países a la vez y con un número tan elevado de muertos y damnificados. Además, la magnitud de este desastre ha tenido una dimensión casi mundial, con ciudadanos de los cinco continentes entre las víctimas. Verdaderamente, ha sido una operación sin igual.

Como estamos en contacto permanente con el Servicio Geológico de Estados Unidos, tuvimos conocimiento del seísmo en esos mismos instantes. El grado registrado en la escala de Richter (8.9) nos hizo comprender la gravedad de la situación e inmediatamente enviamos a cinco equipos de Evaluación y Coordinación de la OCAH a Indonesia, Tailandia, Sri Lanka, India y Maldivas. Cuando recibimos sus primeros informes, los procesamos y transmitimos la lista con las necesidades más urgentes a los países donantes.

Uno de los problemas más graves al que nos enfrentamos en los primeros días y semanas fue la falta de infraestructuras (destrozadas, dañadas o inexistentes). Por esta razón, la distribución de la ayuda humanitaria tuvo que hacerse en muchos casos por vía aérea, y para ello requerimos, a los países que los tuvieran, aviones de carga C-17, capaces de aterrizar en pistas muy cortas, helicópteros, camiones, barcos y también generadores, plantas potabilizadoras de agua, maquinaria para reconstruir carreteras, etc.

Ya desde el primer momento estuvimos coordinando las operaciones y la logística de las agencias de Naciones Unidas que trabajaban sobre el terreno: el Programa Mundial de Alimentos (PMA) y la Organización Mundial de la Salud (OMS) –en primera línea–, dedicados a la distribución de alimentos y agua potable, y a la sanidad e higiene, ACNUR, encargado de atender a los afectados alojados en campos de desplazados, y Unicef, dedicado a la población infantil. Nuestro objetivo, en colaboración con los gobiernos de los países afectados y otras organizaciones de ayuda humanitaria, fue tratar de hacer llegar a las poblaciones afectadas los recursos que verdaderamente necesitaban en todo momento.

C. – Ens pot explicar breument la comesa i el funcionament de la seva organització?

¿Puede explicarnos brevemente el cometido y el funcionamiento de su organización?

Y.S. – La missió de l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH) és mobilitzar i coordinar els esforços de la comunitat internacional i de les agències del sistema de les Nacions Unides per afrontar les crisis humanitàries causades per catàstrofes naturals o per l'home. Amb aquesta finalitat comptem amb una oficina a Nova York, dirigida per Jan Egeland, que s'encarrega de planificar les polítiques i defensar la dimensió humanitària al si de les Nacions Unides, i amb l'oficina de Ginebra, que és un centre de coordinació preparat per respondre ràpidament i eficaçment a les emergències humanitàries. Tot i que no som una agència operativa, en el sentit d'actuar directament sobre el terreny –ens dediquem a coor-

dinar el treball que realitzen les organitzacions humanitàries–, podem enviar equips per obtenir informació i alertar en casos de possibles emergències (el 2005, per exemple, hem ampliat la nostra presència al Txad, al Sudan i a la República Democràtica del Congo).

La misión de la Oficina de Coordinación de Asuntos Humanitarios (OCAH) es movilizar y coordinar los esfuerzos de la comunidad internacional y de las agencias del sistema de Naciones Unidas para afrontar las crisis humanitarias causadas por catástrofes naturales o por el hombre.

Para ello contamos con una oficina en Nueva York, dirigida por Jan Egeland, que se encarga de planificar las políticas y defender la dimensión humanitaria en el seno de Naciones Unidas, y nuestra oficina de Ginebra, que es un centro de coordinación preparado para responder rápida y eficazmente a las emergencias humanitarias.

Aunque no somos una agencia operativa, en el sentido de actuar directamente sobre el terreno –nos dedicamos a coordinar el trabajo que realizan las organizaciones humanitarias–, podemos enviar equipos para recabar información y alertar ante posibles emergencias (en 2005, por ejemplo, hemos ampliado nuestra presencia en Chad, Sudán y en la República Democrática del Congo).

C. – Què és Reliefweb? Ha estat efectiu en aquesta gran operació?

¿Qué es Reliefweb? ¿Ha sido efectivo en esta gran operación?

Y.S. – És un lloc d'Internet gestionat per la nostra organització que es posà en marxa el 1996, durant la crisi dels

Grans Llacs. Difon informació sobre la prevenció, la preparació i la resposta en cas d'emergències humanitàries i catàstrofes naturals, amb l'objectiu de millorar la capacitat de reacció de la comunitat humanitària internacional, tot i que també es dirigeix al gran públic.

Diàriament incorporem al voltant de 150 mapes i documents amb les darreres dades sobre emergències i desastres, seguim el dia a dia de les crisis humanitàries, tenim un arxiu sobre catàstrofes naturals des de 1981, un servei de mapes, etc.

Durant els dies posteriors al desastre del sud-est asiàtic rebérem, de mitjana, uns tres milions de visites diàries, la qual cosa dóna una idea de la seva importància com a instrument de comunicació i de consulta.

Es un sitio de internet gestionado por nuestra organización que se puso en marcha en 1996, durante la crisis de los Grandes Lagos. Difunde información sobre la prevención, la preparación y la respuesta ante emergencias humanitarias y catástrofes naturales, con objeto de mejorar la capacidad de reacción de la comunidad humanitaria internacional, aunque también se dirige al gran público.

Diariamente incorporamos alrededor de 150 mapas y documentos con los últimos datos sobre emergencias y desastres, seguimos el día a día de las crisis humanitarias, tenemos un archivo sobre catástrofes naturales desde 1981, un servicio de mapas, etc.

En los días posteriores al desastre del sureste asiático recibimos, por término medio, unos tres millones de visitas diarias, lo que da una idea de su importancia como instrumento de comunicación y de consulta.

C. – Ha acabat la fase d'emergència? Ja es duen a terme programes de desenvolupament? Veurem en aquesta regió del sud d'Àsia una acceleració en el compliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni?

¿Ha concluido la fase de emergencia? ¿Ya se están llevando a cabo programas de desarrollo? ¿Veremos en esta región del sur de Asia una aceleración en el cumplimiento de los Objetivos de Desarrollo del Milenio?

Y.S. – En aquests moments ens trobem en plena fase de transició. L'ajuda d'emergència té una durada prevista de sis mesos, però mentre hi hagi persones allotjades en camps de desplaçats no podem donar per finalitzada aquesta primera etapa. En alguns casos passaran almenys un o dos anys.

La fase de la reconstrucció, que s'inicia ara, requerirà en alguns països un treball a fons. No es tracta només de la reconstrucció d'infraestructures (escoles, hospitals, carreteres, ponts, oficines, etc.), sinó sobretot de la recomposició del teixit social: han mort milers de professors, metges, policies, funcionaris de l'administració...

Per a les Nacions Unides la prioritat és que aquests països recuperin la seva capacitat humana i un nivell adequat en matèria d'educació, sanitat...

En principi, aquesta catàstrofe allunya la regió del compliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni. Les pèrdues humanes i econòmiques han estat immenses, però a més, en aquests països, més enllà de les zones costaneres, ja hi havia alts índexs de pobresa.

Per això és tan necessari que el suport de la comunitat internacional es prolongui durant l'etapa de reconstrucció. Si hi

UN / Photo DPI-Evan Schneider

UN / Photo DPI-Martine Perret

ha recursos, aconseguirem que en aquesta regió disminueixi la pobresa i s'avanci en educació, sanitat i sostenibilitat mediambiental.

En estos momentos nos encontramos en plena fase de transición. La ayuda de emergencia tiene una duración prevista de seis meses, pero mientras haya personas alojadas en campos de desplazados no podemos dar por finalizada esta primera etapa. En algunos casos pasarán al menos uno o dos años.

La fase de la reconstrucción, que se inicia ahora, requerirá en algunos países un trabajo a fondo. No se trata sólo de la reconstrucción de infraestructuras (escuelas, hospitales,

Cruz Roja / Till Mayer

Internón Oxfam

carreteras, puentes, oficinas, etc.), sino sobre todo de la recomposición del tejido social: han muerto miles de profesores, médicos, policías, funcionarios de la administración... Para Naciones Unidas la prioridad es que estos países recuperen su capacidad humana y un nivel adecuado en materia de educación, sanidad...

En principio, esta catástrofe aleja a la región del cumplimiento de los Objetivos de Desarrollo del Milenio. Las pérdidas humanas y económicas han sido inmensas, pero además, en estos países, más allá de las zonas costeras, ya existían altos índices de pobreza.

Por eso es tan necesario que el respaldo de la comunidad internacional se prolongue durante la etapa de reconstrucción. Si existen recursos, conseguiremos que en esta región disminuya la pobreza y haya avances en educación, sanidad y sostenibilidad medioambiental.

C. – Quasi un milió de persones al sud-est asiàtic han estat desplaçades i allotjades en campaments. Diuen els experts que s'ha d'evitar que es converteixin en permanents, que la població local ha d'intervenir activament en les tasques de reconstrucció i agafar com més aviat millor les regnes en el procés de retorn a la normalitat.

Casi un millón de personas en el sureste asiático han sido desplazadas y alojadas en campamentos. Dicen los expertos que hay que evitar que éstos se conviertan en permanentes, que la población local ha de intervenir activamente en las labores de reconstrucción y tomar cuanto antes las riendas en el proceso de vuelta a la normalidad.

Y.S. – Sens dubte, la participació de les comunitats més afectades pel tsunami en les tasques de reconstrucció és fonamental. La població local i els governs ja han fet molt. Ara, hem de reinjectar diners i recursos per ajudar les famílies a recuperar els seus mitjans de subsistència i a reprendre la seva vida quotidiana.

El nostre model d'ajuda humanitària, orientat cap a la rehabilitació i el desenvolupament a més llarg termini, ens porta a col·laborar amb el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) i amb altres agències de l'ONU.

En aquests moments tenim projectes importants en marxa. Per exemple, el programa que l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) ha emprès per ajudar els milions de pescadors i pagesos damnificats pel desastre, que subministra llavors, arrels agrícoles, estris de pesca, vaixells i contribueix a la reconstrucció de ports, atracadors, instal·lacions pesqueres, a la reparació de la infraestructura de regatge i drenatge, i al sanejament dels terrenys agrícoles contaminats per l'aigua salada.

El PNUD, per la seva part, ha projectat un pla de reconstrucció amb un termini de cinc anys. En aquests moments es duen a terme programes de "diners per treball", destinats a restablir infraestructura secundària (camins, canals, dipòsits de regatge), que a la vegada ofereixen una ocupació ràpida i recursos econòmics als afectats.

A Aceh, s'han contractat milers de persones per a la neteja de les zones desastresades; i, per exemple, al districte costaner d'Amparai (Sri Lanka), les dones de la població local treballen en un projecte de remoció i reciclat d'escombraries per a la reconstrucció d'habitatges.

Desde luego, la participación de las comunidades más afectadas por el tsunami en las labores de reconstrucción es fundamental. La población local y los gobiernos ya han hecho mucho. Ahora, debemos reinyectar dinero y recursos para ayudar a las familias a recuperar sus medios de subsistencia y a retomar su vida cotidiana.

Nuestro modelo de ayuda humanitaria, orientada hacia la rehabilitación y el desarrollo a más largo plazo, nos lleva a colaborar con el Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD) y otras agencias de la ONU.

En estos momentos tenemos importantes proyectos en marcha. Por ejemplo, el programa que la Organización de las Naciones Unidas para la Agricultura y la Alimentación (FAO) ha emprendido para ayudar a los millones de pescadores y campesinos damnificados por el desastre, que suministra semillas, aperos agrícolas, aparejos de pesca, barcos y contribuye a la reconstrucción de puertos, atracaderos, instalaciones pesqueras, a la reparación de la infraestructura de riego y drenaje, y al saneamiento de los terrenos agrícolas contaminados por el agua salada.

El PNUD, por su parte, ha proyectado un plan de reconstrucción con un plazo de cinco años. En estos momentos se están llevando a cabo programas de "dinero por trabajo", destinados a restablecer infraestructura secundaria (caminos, canales, alcantarillas de riego), que a la vez ofrecen un empleo rápido y recursos económicos a los afectados.

En Aceh, miles de personas han sido contratadas para la limpieza de las zonas desastresadas; y, por ejemplo, en el distrito costero de Amparai (Sri Lanka), las mujeres de la población local trabajan en un proyecto de remoción y reciclado de escombros para la reconstrucción de viviendas.

C. – Al llarg dels últims 20 anys, 98 de cada 100 morts a causa de catàstrofes naturals pertanyien a països pobres. Aquestes catàstrofes són inevitables però es poden minimitzar els seus efectes, reduint la vulnerabilitat socioeconòmica dels més desfavorits, evitant construir en zones de risc, no desforestant els vessants, conservant els manglars i els esculls de coral, establint sistemes d'alerta avançada. Quines mesures s'acordaren a Kobe (Hyogo) el mes de gener passat?

En los últimos 20 años, 98 de cada 100 muertos a causa de catástrofes naturales pertenecían a países pobres. Estas catástrofes son inevitables pero se pueden minimizar sus efectos, reduciendo la vulnerabilidad socio-económica de los más desfavorecidos, evitando construir en zonas de riesgo, no deforestando las laderas, conservando los manglares y arrecifes de coral, estableciendo sistemas de alerta temprana. ¿Qué medidas se acordaron en Kobe (Hyogo) el pasado mes de enero?

Y.S. – La Declaració d'Hyogo, sorgida de la Conferència Mundial sobre Reducció de Desastres, ha reconegut la intrínseca relació que hi ha entre la reducció de desastres, el desenvolupament sostenible i l'eradicació de la pobresa, així com la importància del fet que la comunitat internacional treballi en equip. El Pla d'Acció 2005-2015 d'Hyogo posarà en marxa un sistema internacional d'alerta ràpida i una xarxa mundial d'informació destinada a reduir els riscos i la vulnerabilitat en cas de catàstrofes naturals. El 2006 començarà a funcionar un sistema d'alerta ràpida de tsunamis a l'Índic, que s'ampliarà a altres àrees costaneres del planeta el 2007, i que serà capaç de detectar tifons, sismes submarins i altres fenòmens naturals destructius.

La Declaración de Hyogo, surgida de la Conferencia Mundial sobre Reducción de Desastres, ha reconocido la intrínseca relación que existe entre la reducción de desastres, el desarrollo sostenible y la erradicación de la pobreza, así como la importancia de que la comunidad internacional trabaje en equipo. El Plan de Acción 2005-2015 de Hyogo va a poner en marcha un sistema internacional de alerta rápida y una red mundial de información destinada a reducir los riesgos y la vulnerabilidad ante catástrofes naturales. En 2006 empezará a funcionar un sistema de alerta rápida de tsunamis en el Índico, que se ampliará a otras áreas costeras del planeta en 2007, y que será capaz de detectar tifones, maremotos y otros fenómenos naturales destructivos.

C. – Els compromisos econòmics que han contret els països donants per pal·liar la catàstrofe del sud-est asiàtic, no han de sortir dels fons destinats a altres zones en crisi. Quina opinió té com a anterior coordinadora especial sobre Àfrica i els Països Menys Avançats?

Los compromisos económicos que han contraído los países donantes para paliar la catástrofe del sureste asiático, no han de salir de los fondos destinados a otras zonas en crisis. ¿Qué opinión tiene como anterior coordinadora especial sobre África y los Países Menos Adelantados?

Y.S. – Dues setmanes després del tsunami, Koffi Anan féu una crida per tal de reunir fons destinats a l'ajuda humanitària per als països afectats. En aquell moment, ja s'havien recollit compromisos pel que fa al 80% de la quantitat sol·licitada, cosa abans mai vista. Tot i que ara hem de revisar aquests compromisos per veure com es concreten les donacions.

Hem constatat que les agències ben conegudes com ara Unicef o el PMA han obtingut molt, mentre que d'altres com el PNUD o ACNUR no han rebut tant de suport. Així

UN / Photo DPI-Evan Schneider

doncs, treballarem per tal que els donants vagin redireccionant els seus fons envers els requeriments de cada moment. Els països donants diuen que els fons d'ajuda per al tsunami són addicionals, però el cert és que hi ha una fatiga de la donació i, a més, el desastre del sud-est asiàtic ha eclipsat altres crisis. En aquests moments hi ha 12 regions del planeta on l'ONU fracassa perquè no pot subministrar les necessitats bàsiques de milions de persones, i l'Àfrica subsahariana porta desavantatge.

El nostre director, Jan Egeland, es queixa del fet que al Sudan sols s'han recollit un 5% dels fons sol·licitats i el nombre de desplaçats en condicions crítiques assoleix els sis milions de persones, sis vegades més que els desplaçats pel tsunami.

I altres tsunamis colpegen milions de persones en el món; com els 25 milions que són víctimes del "tsunami" de la sida o de la fam.

Dos semanas después del tsunami, Koffi Anan hizo un llamamiento para reunir fondos destinados a la ayuda humanitaria para los países afectados. En aquel momento, ya se habían recogido compromisos por el 80% de la cantidad solicitada, cosa antes nunca vista. Aunque ahora debemos revisar esos compromisos para ver como se concretan las donaciones.

Hemos constatado que las agencias bien conocidas como Unicef o el PMA han obtenido mucho, mientras que otras como el PNUD o ACNUR no han recibido tanto respaldo. Así que, vamos a trabajar para que los donantes vayan redireccionando sus fondos a los requerimientos de cada momento.

Los países donantes dicen que los fondos de ayuda para el tsunami son adicionales, pero lo cierto es que existe una fatiga de la donación y, además, el desastre del sureste asiático ha eclipsado otras crisis. En estos momentos hay 12 regiones del planeta en las que la ONU está fracasando en poder suministrar las necesidades básicas de millones de personas, y África subsahariana se lleva la peor parte.

Nuestro director, Jan Egeland, se queja de que en Sudán sólo se han recogido un 5% de los fondos solicitados y el número de desplazados en condiciones críticas alcanza los seis millones de personas, seis veces más que los desplazados por el tsunami.

Y otros tsunamis golpean a millones de personas en el mundo; como los 25 millones que son víctimas del "tsunami" del sida o del hambre.